

„EDINOST“

Izdanje po trikrat na teden v šestih izdankih ob torkih, četrtekih in sobotah. Zjstranje izdanje izhaja ob 6. uri jutraj, večerne pa ob 7. uri večer. — Obojne izdanje stane: za šest mesecev f. 1.—, letno f. 1.50 za tri mesece f. 3.—, za en mesec f. 1.—, za pol leta f. 6.—, za vsa leta f. 12.—, za vsa leta f. 18.—. Naročniki se plaševati naprej na naročbo brez priloge naročnine se sprava se ozira.

Posredne številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3. nvd., letno Trsta po 4. nvd.

EDINOST

Oglasi se račune po tarifi v petite; za enake z dobrotami škampi se plašajo preter, kolikor obsega uvažnih vrst. Pošlani, osmrtnice in javne zahvale, ki mači oglasi itd. se računajo po pogodu.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu, ulica Cisterma št. 13. Vsake pismo mora biti frankovano, ker noprogramovano se sprejemajo. Recepti se ne vračajo.

Namerno, reklamacije in oglase sprejema upraviteljstvo ulice Melina p. 3. II. nadst. Naročniki in oglasi se plaševati leso Trst. Odpri reklama cije se prosto pošiljajo.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinosti je moč.

Slovanski odgovor na nemški izziv.

V plenarni seji avstrijske delegacije dne 2. decembra je prišlo do važnih izjav. Dogodkov v tej seji smo se že dotaknili na kratko, vendar menimo, da bi ne bilo neumestno, ako se še nekoliko pobavimo z enuncijacijami iz te seje.

Na dnevnem redu je bila razprava o proračunu ministerstva za vnanje stvari. Po pravi stvari bi bili morali govoriti o naši vnanji politiki, o naših zvezah v obrambo države za vse slučaje, o naših odnošajih do drugih držav, o načinih, kako bi se dali najbolje varovati naši gospodarski in trgovski interesi na velikem svetovnem trgu, kako bi se dalo razširiti tržišče naši produkciji, naši trgovini, naši obrti itd. itd. Toda le mal del razprave je bil posvečen tem razpravam, marveč so se gospodje delegatje večinoma bavili z notranjimi stvari. Baviti bi se morali z vnanjimi stvarmi, a bavili se se v resnici z notranjimi. A ravno to dejstvo, da korporacija, kateri je namen baviti se z vnanjo politiko, ni mogla drugače, nego da se je na razsežen način bavila z notranjimi homatijami, ravno to dejstvo je glesen in nujen memento državnikom avstrijskim, da je notranja kriza akutna in da ni smeti dalje odlašati z rešenjem te krize.

Znano je, da se nemški politiki sklieujejo na zahteve svetovnih ednošajev in na naše vnanje zveze, kadarkoli hočejo posebno podpreti svojo trditve, da Avstrija ne bi si mogla vzdržati meči in ugleda kakor vevlast brez — hegemonije Nemcev. Oni trde, da sti vnanja in notranja politika v tesni zvezi med seboj, da morati biti v soglasju; sosebno pa trde to, da mora biti notranja politika odvisna od vnanje! In z elastičnostjo telovadev v cirkusu prihajajo potem do zaključka: ker je država Avstro-ogerska v zvezi z Nemčijo, mora biti nemška tudi nje notranja politika!

To staro, a vendar nezmislno pesem je pel tudi nemški delegat Gross v omenjeni plenarni seji avstrijske delegacije. Goveré o zvezi med nami in Nemčijo, je menil, da take zveze morejo obstati le tedaj, ako slone na široki podlagi od naroda do naroda. Iz tega da sledi, da le čut jedinstva med Nemci Avstrije in onimi v Nemčiji je tista vez, ki utraja to zvezo. Potem je dr. Gross izjavil bojazen, da-li bode sploh možno vzdržati to zvezo ob dogodkih, kakor se se isti začeli razvijati sedaj v Avstriji? Govornik je menil seveda dogodke v parlamentu in na Češkem. Točil je britkosolze na razvalinah parlamentarizma in bolestno se mu je krčilo srce, ko je pripovedoval, kako da so „pikelnhaube“ policistov stopile na mesto reda v parlamentu. O dogodkih v Pragi pa je rekel, da isti uničujejo ugled naše države pred svetom in je dvomil, da-li bodeta naša zaveznika tudi odslej smatrala Avstro-Ogerske sebi jednako veljavno?!

O zaključnem zatrdila dra. Grossa, da se bodo Nemci borili tudi nadalje mož ob možu, da hočeje izvojevati ta boj do skrajnih posledic, ako se ne umakne pred njimi sedanji zistem: o tem zatrdila ne treba govoriti mnogo, ker to je že stara stvar, star predmet v inventarju naših bojov: nemška gospodstvaželjnost. Saj vemo le predebro, da avstrijsko onih nemških struj, ki se v noveji dobi potegnile na-se vodstvo liberalnih, nacionalnih in — židovskih Nemcev, sega ravno do ene meje, kjer se nehuje nemška hegemonija. Onkraj te točke, kjer nemško nadvladje naleta na odpor, tam se nehuje tudi avstrijsko teh izvestnih Nemcev. Ta bojni klic dra. Grossa nas torej ni presenetil in se nočemo dalje baviti z njim.

Potrebno pa je, da spregovorimo par besed o večnem zatrtanju Nemcev, da vnanja politika mora biti v soglasju z notranjo. To je res do neke mere, toda ni res, kakor izvajajo Nemci se svojega strankarskega stališča. Potrebno je, da prebivalstvo

seglaš z vnanjo politiko države. Tako soglasje je res najbolje jamstvo za ugled države. Sedaj pa vprašamo: ali je možno tako soglasje, ako bi v imenu vnanje politike zahtevali take notranje politike, ki bi zopet zahtevala od večine prebivalstva, da se mora odpovedati svojim idejalom, svoji narodnosti in pogojem svojega obstanka? Getero ne! Taka notranja politika ne povespešnje seglasja, ampak — ogorčuje! Neko soglasje mera biti med vnanjo politiko in notranjo, namreč v tem smislu, da je notranja politika taka, da vzbuja simpatije in zaupanje do vnanje politike! Ali pa bi mogla vzbujati med Slovani — in ti so, ponavljamo, večina v državi — zaupanje do vnanje politike taka notranja politika, ki bi zahtevala v imenu prve take žrtev od večine prebivalstva, v kakoršna ne more privoliti noben narod, ako ni že obsodil na smrt samega sebe? Ki bi zahtevala od večine, da mora za večno tiščasi svojo glavo v jarmu manjšine? V tako žrtev nismo pripravljeni avstrijski Slovani. Zahteva Nemcev, da notranja politika mora biti nemška radi naše zveze z Nemčijo, je torej pogubna v prvo z državnega stališča, v drugo pa je pogubna tudi se stališča zveze same, ker vzbuja med večino prebivalstva strah in nezaupanje pred to zvezo. Lahko rečemo torej, da največji škodljivec na drevsu naše zveze z Nemčijo so ravno Nemci sami, ki hote podpirati svoje hegemonistiške zahteve s tem, da se sklieujejo na zahteve naše vnanje politike, kar vzbuja v Slovanih pred vsem to domnevanje, da radi zveze z Nemčijo niti ne smejo misliti na to, da bi kedaj prišli do svojih pravic. Iz tega sledi, da le ona notranja politika v Avstriji je prava, ki upliva na Slovane pomirljivo in jim odganja skrb radi svojega narodnega obstanka. Najbolje sredstvo za spoprijaznenje Slovanov z zvezo z Nemčijo, in po takem za seglasje med notranjo in vnanje politiko je torej jedino le: notranja politika jednakopravična vsem!

PODLISTEK

6

Zvonar-topničar.

Po šenoi peslevenil Večeslavov.

„Ha!“ zaorili so ponosno svetovalci, „prav je, pošljimo top“.

„Prav je“, modroval je sodnik, „top tako nima posla, sam cigan bi ga ne kupil iz blata za podkeve. To je tudi nekaj vredno, da grmi po svetu in ne stane nas nič“.

„Toda, bodite mirni, bratje“, opominjal je Gradnaj, drže veliki svoj kažiprst po dolžini svojega nosa. „Top je slabši od neme živine. Ne more grmeti in streljati sam od sebe. Kje imamo topničarja, ki ga bode prižigal? Ha?“

„Ha!“ ponavljali so svetovalci začudeno. Vsi so obmolknili.

„Ha!“ oglašil se je cehmeštar Celinič, zabodivši kažiprst v zrak in skočivši na noge. „Topničarja iščete? Imam ga, imam ga. Hm! Dobrilović, naš zvonar. Kaj? On užiga topiče o svetem Rešnjem Telesu, o Božiču, o Ustajenja, o trgatvi. Hm! Kaj?“

„Vidiš vraga!“ je vskliknil sodnik, „res je“.

„Res je!“ potrdili se svetovalci jednoglasno.

„Posliči zvonarja Janka!“, zapovedal je sodnik Kastelanu.

„Došel je Janko Dobrilović pred svet in poklonil se zmerno.“

„Kaj je vaša milostljiva zapoved?“ je vprašal.

„Hm“, je rekel sednik, „Janko, ti veš, kaj je top?“

„Vem“.

„Top ima luknjo spredaj in zadek“.

„Vem“.

„Topu treba prahu in roke, ki užiga prah“.

„Vem“.

„Turki bi se radi vani na nas, a mi pošljemo top, da ne pridejo na nas. Veš?“

„Vem“.

„V vsem mestu ni duše razun tebe, ki bi znala užigat top.“

„Vem“.

„Pojdi ti z našim topom pod Sisek“.

„Ne pojdem“.

„Zakaj?“

„Ne pojdem. Pojdite sami“.

„Dobro! A naša koža?“

„A moja koža?“

„Damo ti zlat cenik. Je-li, bratje?“ je vprašal sodnik.

„Damo!“ potrdili so vsi.

„Ne pojdem!“ je odvrnil zvonar.

„Dva cekina“.

„Ne pojdem“.

„Pet!“

„Ne pojdem“.

„Deset!“

„In zopet ne pojdem“.

„Bojiš se?“

„Vraga se bojim. Bi že šel.“

„Torej kaj?“

„Dajte mi Marico Celiničovo“.

„Ah!“ začudili so se svetovalci.

„Oh!“ zasrdil se je Celinič, „na vrbi ne rastejo hruške“.

„Pa si kupite hruške od Turka pod Siskom“, je odvrnil zvonar.

„Daj, mojster“, zapresil je sodnik.

„Ne dam!“ otresel se je Celinič.

„Daj!“ pedpiral je prešnje Gradnaj, „za obdino je, za Zagreb“.

„Ne dam! ne dam!“

„Daj! daj! daj!“ kričali so svetovalci soglasno.

Celinič se je penil, obrisal je rokavom znoj s čela, zadri se ter izbruhnil besede:

„K vragu, — dam! Ali — ako pojde zvonar pod Sisek ter nam prinese cel top nazaj. Torej naj mu bode Marica, moja hči, ker je za obdino. Bes ga plantaji!“

„Take bedi!“ je pristavil sodnik.

„Tako! Amen!“ so pristavili svetovalci.

„Pojdem, hvaljen Jezus Kristus!“ poklonil se je zvonar.

„Še istega dne so priveli meščanski hlapci star top z vozom v Sisek k banovi vojski, a na vozu je sedel zvonar Janko, nesé seboj blagoslov Celiničove Marice.“

(Pride še.)

Prava slana, ki meri tako seglasje, so krivične zahteve Nemcev in njih politika zatiranja avstrijskih Slovanov.

To so dokazali na jasnem in izbornem načinu tudi slovanski delegatje dr. Herold, dr. Kramar in grof Dzieduszycki v omenjeni plenarni seji avstrijske delegacije. Nemški objektivez Gross je dobil pravi slovanski odgovor.

Najprvo je povedal dr. Herold Grossu, da njemu (Heroldu) nedostaja tistega daru hinavstva in pretvarjanja, s katerim se je odlikoval nemški delegat, ko je jokal na prepadanju avstrijskega parlamentarizma in o žalostnih dogodkih na Češkem. Herold je povdarjal, da ni res, da bi bili stražniki porušili ugled parlamentarizma, marveč so porušili istega: nasilstva od strani obstrukcije, hrupni prizori in nečuvni dejanski napadi na predsedništvo. Potem je vzkliknil dr. Herold ozirom na dogodke v Pragi, da se hoče črnim slikanjem teh dogodkov doseči le to, da bi svet pozabil na dogodke na Dunaju in v Gradcu.

Dr. Gross je strašil tudi s koalicijo Slovanov. Dr. Herold pa je vprašal, da-li imajo samo Nemci pravico do koalicij? Ali ni naravneje, da se slovanski zastopniki vežejo med seboj, nego da bi se vezali jeden proti drugemu? Koalicija, katero hočemo mi na podlagi enakega pokoljenja, je idejalna, vzvišena koalicija onih, ki spadajo skupaj po plemenu. Na to je dokazoval dr. Herold, koliko da se je že grešilo v imenu tistega „starega avstrijskega duha“, na katerega se sklicujejo Nemci v jedriner; onega duha, ki hoče, da bi jedna narodnost gospodovala nad drugo. A mi smo že sili tega, da bi še nadalje nosili tujo hegemonijo. Danes, ko se že maja vsaka avtoriteta, ko niti ne vemo več, da-li je ta narodno, ali pa neko drugo, veliko nevarneje družabno gibanje, danes naj bi ne klicali v boj proti Slovanom ni ministra za znanje stvari, ni gospode iz gospodske zbornice. Tako, kakor želimo mi, da bi naša vnanja politika slonela na miroljubni podlagi do vseh vlasti Evrope, tako, kakor hočemo uživati pravi mir med narodi in svetovni mir, tako hočemo, da je naša notranja politika v zvezi z vnanjo toliko, v kolikor mora biti mir med narodi v Avstriji temeljni pogoj notranjemu razvoju.

To so bile zlate besede dra. Herolda. Tako je povdarjal tudi Poljak grof Dzieduszycki, da avstrijska politika mora biti le — avstrijska. Na Češkem mora priti do sprave med obema visoko razvitima narodoma. Kdor neče sprave, ta ne služi ni tej državni pelovici, ni monarhiji, ni lastnemu narodu. Ake nečemo, da bi šlo vse na kosce, potem ni smeti potezati nožev v parlamentu, niti ni smeti z obstrukcijo ovirati države v izpolnjevanju svojih potreb. V imenu pameti, v imenu blaginje države, v imenu dostojanstva poslancev samih in v imenu reda v človeški družbi je pozival grof Dzieduszycki, da naj se vendar enkrat Nemci ločijo od zaslepljenosti, v kateri menijo, da bi mogel jeden sam narod v državi narekovati vsej večini.

V lepem seglasju s temi izvajanjmi je bil tudi govor delegata dra. Kramarja, ki je dokazoval, kako potrpežljiva je bila večina zbornice. Ali slednjič vendar ni mogla in ni hotela trpeti, češar ne bi hotel trpeti noben posamični človek. Kar se je godilo poslednje dni v Pragi, to je bila le naravna posledica prejšnjih dogodkov. Komaj da so Čehi stihili prve korake v dosego enakopravnosti z drugimi narodi, pa že ta boj! In nam še govore, da je obstanek Nemcev v nevarnosti!

Ne očitajte nam, da hočemo, da Avstrija bodi slovanska. Mi nečemo slovanske Avstrije, ali tega ne bi mogli dopustiti nikakor, da Avstrija postane nemška država, ker bi s tem izgubila svoje temeljne pogoje. Na nas je, da dokažemo ravno na naši monarhiji, kako se more ustvariti mir med različnimi narodi, mi moramo ustvariti državo, ki bode pravična vsem jednako. To je naš program nasproti vnanji politiki. Mir, vedno mir, in nič drugega! Ako bi hoteli vnanjo politiko proglašiti izključno domeno le jednega naroda, ako bi hoteli postaviti načelo, da je vnanja politika avstro-ogerske monarhije srčna stvar le jednega naroda, potem bi se morali odločno izreči proti temu, in taka politika ne bi našla nikdar večine za-se v avstrijski delegaciji, v kateri so zastopani vsi avstrijski narodi.

To je naš program! Tako je vzkliknil dr. Kramar, zaključivši svoj govor.

Mi pa dostavljamo še, da so bili govori Čehov dra. Herolda in Kramarja in Poljaka Dzieduszyckega pravi slovanski odgovor nemški objestnosti.

DOPISI.

Z Dunaja. (Občni zbor podpornega društva za slovenske visokošolce). [Izv. dopis.] Ta občni zbor se je vršil minolega meseca na Dunaju ob mnogobrojni udeležbi tu živčih udov.

Predsednik g. Pukl se je spominjal britke izgube, ki jo je društvu adala smrt društvenega ustanovnika in velikega dobrotnika, metropolita in knez nadškofa dr. Al. Zorna. Blagemu pokojniku v zahvalen spomin so vstali vsi navzoči. Veleč. g. dr. Sedej je poročal namesto tajnika. Ta se je spominjal v ognjevitih besedah vrlin blagega pokojnika, kateremu je naše društvo položilo lovorjev venec s trobojnico na krato. Mnogo udov udeležilo se je pogreba na Dunaju. Veleč. g. dr. Sedej je v župni cerkvi nemškega vit. reda za eks. knez nadškofa dr. Zorna služil sv. mašo mrtvašnico. Isto je storil za pokojnega predsednika Ivana Navratila. Iz poročila je dalje posneti: Kakor ustanovnik je društvu pristopil g. Jakob Gradn, župnik v p. v Ljubljani — s petdeset gold. Voca darila so poklonili: Premil. knez in škof lavantinski dr. Mihael Napotnik, gg. dr. Jarnej Glančnik, odvetnik v Mariboru, Ivan Perdan, predsednik trgovinske zbornice v Ljubljani, in dr. P. Turner.

V drž. zborni je mej slovenskimi gg. drž. poslanci nabiral društveni ustanovnik drž. poslanec g. V. Pfeifer. Največe darilo je iz domovine ono dež. zbora Kranjskega (200 gold.) Največe svote je tudi letos nabral v Mariboru (108 gold.) vrli domoljub g. France Dolenc, trgovec. Za društvo so letos še nabirali gg. dr. Jos. Kolšek, odvetnik v Laškem trgu, Vinko Kolšek, c. kr. notar v Idriji, dr. Ant. Mihalič, zdravnik v Ljutomeru, Peter Kraigher, trgovec v Postojini, Tone Flis, knjigovodja na Vrhniki; dalje so nabirali visokošolci pravnik Jak. Zaje in Fr. Novak, modroslovca Filip Gasparin in Makso Pirnat, med. Ivan Orel. Za ustanovne poslali so vrli novomeški akademiki večje svote in gosp. dr. Reger iz Cirknega. Darove poslali se sledeči denarni zavodi: Slavne posejilnice v Celju, Mariboru, Ptuj, Ljutomeru, Brežicah, Slov. Bistrici, Celovcu, Gorenji Radgoni, v Ljubljani, Vrhniki, Logatcu, Žalcu, sl. gewerblicher Aushilfscassen-Verein v Ljubljani in sl. družba sv. Cirila in Metoda. Skore vsi slovenski časopisi so društvu podpirali z objavo notic itd. To so: „Slovenec“, „Slovenski Narod“, „Domovina“, „Slov. List“, „Südost. Post“, „Slov. Gospodar“, „Mir“, „Zora“, „Soča“, „Edinost“ in drugi. Hvalo je izreklo društvu rojaku g. A. Rimrichu, ki tako ceno društvu oskrbuje tiskovine. — Ker osnovna glavica le počasi narašča, prosi slavni odbor vse premožne rodoljube in sl. denarne zavode, da blagovolé o cesarjevi 50letnici mnogoštevilno društvu pristopiti kakor ustanovniki. Te zapiše odbor posebe v spominski knjigi.

Društvo šteje že lepo število tatic, katere je podpiralo mej študijami in ki so že v stalnih službah v raznih krajih domovine. Ti bodo gotovo radi podpirali namene društva. Odbor prosi podpore posebe še one, ki so študirali na Dunaju, ker ti vedo najbolje, kako se godi ubogemu dijaku na Dunaju. O vsestranski podpori bodemo najpreje mogli v okom priti tožbi, da se le preveč dijakov zgublja mej študijami. Dijakom treba ne samo dobre duševne, ampak tudi tečne telesne hrane. Da dobé to, naj skrbé vsi rodoljubi! — Poročilo vč. g. dra. Sedeja bilo je sprejeto enoglasno z burno pohvalo. — O društveni imovini poročal je blagajnik monsieur Fr. Jančar. — Osnovna glavica znašala je koncem lanskega leta 4615 gl. 37 novč. Letos je narasla za 125 gold. Glavnica torej znaša 4741 gl. 17 nč. Razpložene glavice je lani ostalo 306 gl. 81 nč. Prispevki udov, podpornikov in dobrotnikov so letos znašali 1279 gl. 92 nč., obresti pa 121 gl. 32 nč. skupaj 1708 gl. 05 nč. Iz te svote so se pokule podpore in stroški 1190 gl. 64 nč. Ostalo je torej čiste rapoložnine 517 gl. 41 nč. — Po deželah je društvo prejelo: Iz Kranjskega 514 gl. 60 nč., iz Šta-

jarskega 360 gold., iz Primorskega 85 gold., iz Koroškega 35 gl. 50 nč. Na Dunaju je bilo nabranih 284 gold. 82 novč.; nekateri rodoljubi na Dunaju pa so dijake podpirali tudi z obleko, z hrano, stanovanjem itd. Razne posojilnice so darovale 185 gl., doktorji raznih fakultet 280 gold. čest duhovščina 261 gl. Dijaki sami so nabrali 134 gl. 54 nč. — V 10 odb. sejah bilo je razdeljenih 1859 obednic (po 25 nč.) = 464 gl. 75 nč. za kolegnine, takse, tentamina, obleke in stauarino pa 625 gl., skupaj torej 1089 gl. 75 nč. Vseh podpirancev je bilo 50 in sicer s Kranjskega 37, iz Štajerskega 6, iz Primorja 5, iz Koroškega 2. Po študijah je bilo 22 juristov, 12 filozofov, 8 tehnikov, 4 medicinci, 3 veterinarci in 1 slušatelj umetne obrtne šole. Tudi to poročilo je bilo enoglasno sprejeto. Pri volitvah bil je g. J. Pukl enoglasno zopet predsednikom izvoljen. Istotako po pravih izstopivši odborniki gg. dr. Primožič, dr. Sezhan, dr. Janko Pajk in Žiga Sezhan.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 6 decembra 1897.

K položaju. Kako bi rekli, da označimo stisko, v kateri se nahaja baron Gautsch? Rekli bi, da sta že ukup. hrbet avstrijskega in palica ogerskega ministerstva. Baron Gautsch se je obvezal nekako, ali vsaj vzbudil je splošno domnevanje, da mu je glavna naloga, da dovede do rešenja nagodbenega provizorija parlamentarnim potom, to je, da dovede stranke parlamenta do tega, da vsprejmejo pravočasno začasno pogodbo z Oggersko. Zapričel je pogajanja na desni in levi tako pridno, da ni smeti odrekati pripoznanja njegovi pridnosti. Ali vspehi nikakor ne odgovarjajo tej pridnosti. Današnja poročila z Dunaja ne vedo druge tolažbe, nego to, da se pogajanja še niso definitivno razbila. Ali kaj je to za barona Bauffyja, ki je že dal razglasiti v oficijoznem listu „Budapester Correspondenz“, da v današnji seji ogerskega parlamenta predloži poseben zakon, s katerim Oggerska samostojno določi začasno razmerje med Oggersko in Avstrijo glede trgovine in avstro-ogerske banke. Kde ne ve, kaj bi značilo to? To bi bil prvi korak do personalne unije, to je, da onega razmerja, ko bi bili obe državni pelovici zvezani le po osebi cesarjevi. Ako pride do tega, moramo reči, da je kabinet barona Gautscha začel svoje delo pod jako žalostnimi avspicijami: v znaku preke sodbe in personalne unije.

Poljski klub je baje glede predsedništva prijenjal v teliko, da bi dovolil predsedniku Abrahamoviču dopust za prvi čas ter da se razveljavi sklep o postreženju poslovika, nasvetovanem po grofa Falkenhaynu. Glede jezikovnega vprašanja pa se drži storjenega sklepa: da to vprašanje meraje rešiti Čehi in Nemci med seboj. Tudi gledé ministra-rojaka se drži poljski klub sklepa, da ne sme nebeđen njega členov vsprejeti te časti in ustopiti v ministerstvo Gautschevo; poveri se baje ta posel jednemu višjemu uradniku poljske narednosti. Imenujejo se kakor kandidatje za to čast nekateri sekcijiski načelniki v raznih ministerstvih.

Te dni so skušali listi raznesti vesti, kakor da postopajo češki velikaši v sedanjji krizi samostojno in neodvisno od češkega kluba. To ne odgovarja resnici, kajti klub veleposestnikov in klub čeških poslancev imata skupna posvetovanja in vlada popolno soglasje med njima. Sploh je sedaj ves narod češki tako jedin med seboj kakor že dolgo ne.

Iz delegacij. Kakor znane, so se porabili povodom zadnjih demonstracij v Gradcu bosanski vojaki, da uduše te demonstracije. Nastop bosenskega polka pa je tamošnje Nemce silno razburil, tako sicer, da častniki tega polka niti niso smeli v nekatere gostilne, ker so jim gostilničarji kategorično zabranili ustop. Tej nevolji nemškega prebivalstva v Gradcu je dal primernege izraza v avstrijski delegaciji delegat Hofnana Wellenhof, ki je zajedno vprašal, da-li je vporaba bosenskih čet pri nas dopuščena po državnem pravu. Na to je sprožil vprašanje o uravnavi dohodkov udov in sirot vojaških uslužbencev ter je nadalje apeliral na vojno upravo radi jezika v avstrijski vojski, v kateri naj bi bil isti izključno nemški. Delegat Kaftan je kritikoval nastopanje vojaštva v Pragi in je pritjal predgovorniku, da je bila napaka, da se je rabila bosenska vojska za zatrenje nemirov

v Gradcu. Govornik je omenjal na to jezikovno vprašanje v vojski in je rekel, da bi morala biti strogo ločena polkovni jezik in jezik poveljstva ter da bi morali častniki biti zmožni polkovnega jezika.

Delegat Kaiser (nemško naroden) je povdarjal, da je bilo razmerje vojske s prebivalstvom vsikdar izborna. Govornik je zahvalil vojno upravo na nje pomoči ob priliki elementarnih nesreč letošnje poletje, a je izjavil zajedno, da on in njegovi tovariši vendar ne morejo glasovati za vojni proračun, in sicer radi tega ne, ker je razmerje med Avstrijo in Ogersko, v kolikor se tiče razdelitve stroškov, krivično. Krščansko-socialni Scheicher in Axmann nočeta iz istega uzioka glasovati za vojni proračun.

Delegat Kaiser in nemško-narodni Kienmann želita, da se službena doba v vojakih zniža na dve leti. Delegat Gnievoss-Olenov (iz poljskega kluba) je izjavil, da Poljaki vsikdar store za vojsko, kar boče v njihovi moči. Na to se je zaključila glavna razprava. Jutri v torek je zopet seja.

Poslanec Menger in jezikovne naredbe. Kakor poroča „Slov. Narod“ je poslanec dr. Menger ostro napadal desnico na skupščini „Reform kluba“, da je ona zakrivila sedanjí žalostni položaj v Avstriji in da otežuje še sedaj ministerskemu predsedniku Gautschu rešitev velikanške naloge s tem, da noče dovoliti, da se izpremeni predsedstvo zbornice, ter da noče odnehati radi češko-moravskih jezikovnih naredeb. Sicer pa se mi iz zaupnega vira poroča, je dejal Menger, da je najvišji sodni dvor že proglasil neveljavnimi jezikovne naredbe. Koliko da je resnice na vsej tej stvari, s tem si ne bomo belili glave. Verjetno pa je, da je Menger izustil tak nezmišl, ker je že izustil dokaj drugačnih. Toda fletkan pa je ta Mengerček! Glej si ga no! Torej le zato, da bi Nemci mogli zopet uganjati svoje stare burke v državi, naj se desnica kar na njihovo povelje uda in naj vrže se predsedniškega stola viteza Abrahamoviča in naj odneha tudi od jezikovnih naredeb! In ves tisti zlati in dragi čas, ki se je potratil v državnem zboru na veliko gmotno škodo prebivalstva, naj bi se bili poslanci desnice poganjali za pravico le v ta namen da bi končno ostopili od svoje oblasti g. Mengerju in konsortem v prilog! To, kar zahteva gosp. Menger, bi bilo zares nevredno naših zastopnikov in Menger in kompanija bi se jim lahko krehotali v pest, in se jim rogali pred vsem svetom. Do te točke bi jo radi pritirali Menger in kompanija. Samo na nekaj pozabljajo gospodje Menger in konsorti, namreč to: da Slovani avstrijski niso več tisti politični otroci, kakoršnji so bili nekaj.

Različne vesti.

Nikdar! V nedeljo dne 28. m. m. je zborovalo autsemitško društvo tržaško. Ker isto šteje lepo število Slovencev in je dosedaj popolnoma na laški podlagi, sklenilo je nekaj naših pametnih mož, da bodo zahtevali, naj se društvena pravila spremene v tolike, da se napravijo za Slovence — slovenska pravila. Ko je predlagal gosp. Š. to pramembo, čuti je bilo malone splošno odobravanje, — celo nekateri pošteni Italijani so ploskali odobravanje ter klicali, da je predlog potrjen.

Predsednik pa se je upri predlogu, češ, da ni na svojem mestu, da se ga pa lahko predloži prihodnjemu običnemu zboru. To je potrdil tudi navzoči c. kr. vladni zastopnik. To bi bilo dakle še vse v nekakem normalnem tiru, toda abnormalno je nastopilo: Ko je par dni po omenjenem zborovanju prišel neki slovenski član do vodstva istega društva ter navel govor na že omenjeni predlog, odgovorilo se mu je od strani vodstva: Nikdar in nikoli ne bode v našem društvu slovenskih pravil!

Taki so ti tržaški laški krščanski socialisti! Za vse so pripravljeni, samo v to ne, da bi bili pravični nam Slovincem! Brez pravičnosti do Slovencev niti ni misliti na sodelovanje Slovencev, a brez sodelovanja Slovencev se krščansko-socialno gibanje v Trstu ne more povspeti niti do najskromnejših začetnih uspehov. Kako naj označimo torej tako odurno postopanje krščanskih socialistov laških? Komedijsko igranje in nič drugega, kakor jo igrajo — povsodi in so že davno postali predme-

tom javne dovtpnosti. Kdove bi umel egorčenja dotičnega slovenskega člana, ki se je oboni priliki obrnil do gosp. kanonika Butigajonja, ter je vskliknil: obrnivši svoj pogled proti nebu. „Ves svet nas prezira in zaničuje, ali nas zapustiš tudi Ti oče nebeški?“

Gospod Butignoni pa je menil flegmatično: No, že pojde počasi! Tako stoje stvari sedaj. Vam že sporočim, kako boče v kratkem. Da, pri Bogu je pravica! Zato klidem tudi jaz starim Riegrom: Ne vdaimo se!

Brejski.

† Baron Sterneck. Baron Doublebsky pl. Sterneck, poveljnik vojne marmarice avstrijske, ni več med živimi. V soboto je bil še v seji avstrijske delegacije in zvečer se je udeležil dvornega obeda. Po noči mu je bilo nekoliko slabo, a nikdo ni slutil, da je smrtni angelj že razkril svoja krila nad njim. Včeraj je ostal v postelji, a ob 12³⁰ je nagnil glavo, globoko vzdihnil in ni ga bilo več. Umril je brez agenije in brez bolečin. Prihitevša soproga ga je že našla mrtvega. Vest o smrti Sterneckovi se je razširila bliskoma in je vzbudila splošno sočutje. Tudi Njegovo Veličanstvo je sporočilo udovi svoje sočutje. Govori se celo, da boče cesar sam ukazoval vojaštvu na pogrebu.

Umril je v Komnu tamošnji poznani trgovec in posestnik, gosp. Dominik Gaspari. Pokojniku je bilo 66 let. Naj počiva v miru!

Umril je v Gradcu po daljši bolezni glavni urednik „Grazer Volksblatt-a“, monsigr. Jos Zapletal. Umril je bil porojen dne 2. jan. 1839 v Trobajah na Gor. Štajerskem. Leta 1870 je vstopil v uredništvo kakor stalen sourednik ter je deloval celih 27 let. Po smrti prelata Janeza Karlona pa je postal glavni urednik listu. Zapletal je bil kakor politik železne doslednosti, značajan in v narodnih vprašanjih pravičen Slovanom, osobito Slovencem. Naj si odpočije v Begu od svojega truda!

Umril je na Dunaju dne 2. t. m. dr. Makso Gumpiewicz, lektor poljskega jezika na dunajski univerzi. Umril je bil v najlepši dobi življenja in jako nadarjen.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti so darovali gg.: Andrej Pertot 2 Kr., Josip Pertot 2 Kr., Anton Štaka za rep od srnjaka 2 Kr., nadalje je nabral „Narodni eksekutor“ v veseli družbi pri „Rumeni hiši“ 4 Kr. 16 stotink.

Razpisano je mesto c. kr. poštnega odpravitelja na novoustanovljenem c. kr. poštnem uradu na Katinari (Tržaška okolica) proti službeni pogodbi in kavciji 200 gld.

Dohodki poštnega odpravitelja so naslednji: 1.) letna plača 150 gld. 2.) uradni pavšal 40 gld.

Prošnje v roku 3 tednov na c. kr. poštno in brzojavno vodstvo v Trst.

„Morte al ščavi“ in „Soča“. Minoli teden je prišlo par laških gospodičev-pobalinov v krčmo g. V. v ulici Ghega. Poklicala sta pol litra vina. Natočivši sta napijala Hortisu, Mauronerju itd. Jeden njiju je vzel na to „Sočo“ ter prišel briti norce iz lista. Krčmar je opazil stvar ter kaznoval pobalince s tem, da sta morala placati vino po 1 gld. liter, dočim ga plačujejo navadni gosti po 40 nvč. Ko sta odšla ona pobalina, je opazil krčmar, da sta napisala na „Sočo“: „Morte al ščavi!“

No, njiju sreča je bila, da sta prej odšla, nego je krčmar opazil njiju pobalinstvo. Jaz pa opozarjam Italijane, da naj se ne čudijo nikar, ako prihaja do reakcije na po tem, ako zasramujejo naše narodnost in izživajo tako brez vsakega pomena, kakor se je dogodilo to v omenjeni gostilni. Lahenčič naj pomislijo, da tudi drugi ljudje nimajo ravno veda v svojem znanju! Naj pomislijo, da tudi drugi imajo v sebi čut samoljublja! Nič jim ne pomaga: končno bodo vendar le morali računati z dejstvom, da je poleg njih še drugih ljudi na tem ozemlju. In ti „drug“ se ne damo žaliti od nikogar! In s tem se ločim za danes. Brejski.

Dogodki na Češkem. Razburjenje se še noče pomiriti. Od različnih krajev prihajajo poročila o večjih ali manjših izgrebeh. V Mladí Bleslavi so pobili okna na nekaterih židovskih hišah in so skušali celo, da bi porušili iste. — V Jičnu so se ljudje zbirali v velikem številu, tuda nasilstev ni bilo nikakih. Ker so pa mestna društva vsprejela jamstvo za vzdržanje miru, umaknile se je vojaštvo z ulic. — V Gablonzu ni bilo več izdatnejših izgrebov, le na jedni hiši so razbili okna. — V Kutnihori so v nedeljo zvečer mladi ljudje pe-

vali po ulicah narodne pesmi in so pobili nekaj šip. Istotako se je godilo v Benešavi.

Tudi v znanem Heba, kjer so si tako rekoč prisvojili prvenstvo v letošnjih demonstracijah, zbralo se je minole nedeljo kakih 800 oseb pred spomenikom cesarja Jožefa. Prepevali so nemške pesmi in so kričali „Hoch“ — cesarju Jožefu. Ali ni to grda demonstracija ozirom na sedaj živečega vladarja našega? To že ni več breztaktnost, to zasluži pač neko drugo ime.

Dogodki v Gradcu in Italijani. Kakor smo že poročali, dogajale so se povodom dogodkov v drž. zboru dunajskem, v Gradcu burne demonstracije in da so te demonstracije uprizarjali v prvi vrsti delavci in dijaki. Na teh rabukah je izgubil življenje neki nemški delavec Retter, ki je bil ustreljen po vojaki. Temu delavcu, katerega smatrajo sedaj Nemci „narodnim mučenikom“ — ker se mora imeti svoj naslov, temu delavcu so priredili somišljeniki velikanški pogreb, katerega se je baje udeležilo nad 50 tisoč ljudi z županom, mestnim zastopom in deželnim odbornikom Derschatto na čelu. No, pogreba se je udeležilo tudi italijansko dijaštvo vseučilišča graškega. Graška „Tagesspost“ pa pridno hujska proti Slovanom in je dosegla marsikateri lepi uspeh svojega hujskanja. Saj se že nemški dijaki kar posvetujejo, kako naj bi nastopali proti slovanškim dijakom in le-ti morajo biti pripravljeni na vse, ako se stvari hitro ne premene drugače. Dosedaj se je pekalo „junastvo“ germanskih vitezo v tem, da so ukradli „Triglavin“ tablo z vrat in da je namestništvo prepovedalo veselico, katero je hotela prirediti akademična podružnica sv. Cirila in Metoda. Ta namestništvena prepoved je podkrepjena motivacijo, da je neumestno veseliti se v tako kritičnih časih, ko je nemštvo (To pa, te! Stavec.) tako razburjeno.

No, o tej motivaciji ne bomo govorili dalje; saj vemo, po čem diši tista trditev, da so Nemci zatirani. Tem bolj pa bi se morali čuditi hinavstva italijanskih dijakov v Gradcu, ako bi — no, ako bi nam sploh ne bila znana prihujenost italijanskega elementa, kjer le-ta ima v roki žezlo. Ital. dijaki so se z nemškimi vred udeležili pogreba ustreljenega Retterja in kdo je bil ta Retter? Ta človek je bil baje jeden največjih socialistiških hujskačev in dasi mu je bilo komaj 19 let, je bil že večkrat zaprt radi tatvine in tudi v prisilni delavnici je že bil. Ta človek je povodom izgredev v Gradcu hujskal najbolj in je prisilil vojake, da se streljali, ker je najgrje psoval iste in jih ometaval kamenjem. In takemu individuumu pomagajo izkazovati čast italijanski dijaki! Seveda so morali storiti to, da se ne zamerijo svojim nemškim tovarišem in da izrazijo svoje soglasanje z njimi v sovražstvu do Slovanov. Saj proti Slovanom je bil naperjen ves vihar teh demonstracij. In Italijani so bili takoj pri rokah. No, temu se ni čuditi, ako pomislimo, da so oni krepki in pogumni le tedaj, kadar jih ščiti tuj hrbet. V takih slučajih jim ni mnogo niti do političnega, ni do osebnega poštenja, ker v takih slučajih so in bodo vedno le pravi pravcati Italijani s se svoje po mačje zavratno ravajo.

Izpred porotnega sodišča. Minole sobote je stal pred porotnim sodiščem 20 letni Julij Alfano, italijanski podanik. Obtožen je bil poskušnega umora in nedovoljenega nošenja orožja. Dotični tragični dogodek se je izvršil dne 11. oktobra pred restavracijo „Alla stazione“. Iz obtožnice posnemamo: Obtoženec je prišel v Trst meseca januarja t. l. Otvoril je malo prodajalnico blizu trga Ponte rosso. Kmalu na to se je reznalil se služnico Marijo Kahr. Toda menda nista bila stvarjena jeter za družega; nista se razumela prav. On je bil ljubosumen in nasilen tako, da je Kahr slednjič iskala pomoči celo na policiji. Mislija je, kako bi se ga rešila. On pa je mislil zopet, kako bi jo še bolj priklenil nase. V ta namen je hotel opustiti svojo prodajalnico in je zahteval od nje, da je morala z njim iz Trsta. Toda že meseca septembra sta se povrnila v Trst, brez sredstev. In zopet je tožila Kahr, da jej Julček neprestano žuga nevarno. Obdržali so ga 20 dni v zaporu in potem so ga odveli do italijanske meje. V Italiji so ga bili obsodili na disciplinarno kazen, ker je bil ubežal iz službe finančnih stražnikov. Dne 8. oktobra je došel zopet v Trst, da bi se maščeval na Kahrčki, ako ne bi se hotela združiti z njim. Med tem je ona dobila službo v restavraciji „Alla stazione“

